

Estudi del mercat laboral ambiental 2020

COAMB
Col·legi d'Ambientòlegs
de Catalunya

Autors i autores: Laura Halminen (vocal d'Ocupació del COAMB), Mercè Martín (vocal d'Empresa del COAMB), Marc Pascual (vocal d'Empresa del COAMB), Enric Martínez (col·laborador).

Continguts

Tabla d'il·lustracions	3
1. Introducció.....	4
2. Dades bàsiques.....	4
2.1. Dades demogràfiques	4
2.2. Situació envers el COAMB	5
3. Estudis.....	6
3.1. Estudis de ciències ambientals.....	6
3.2. Formació complementària i l'especialització.....	8
4. Treball	9
4.1. Situació laboral	9
4.2. Sectors i camps de treball.....	11
4.3. Remuneració.....	13
4.4. Persones que treballen en altres sectors que l'ambiental.....	15
4.4.1. Docència.....	17
4.5. Persones a l'atur.....	18
5. Pandèmia de la Covid-19.....	19
5.1. Afectació de la pandèmia de la COVID-19 en l'activitat.....	19
5.1.1. Enquesta del maig 2020	19
5.1.2. Enquesta del mercat laboral 2020	21
5.2. Modalitat de treball	22
6. Reconeixement i el futur de la professió	23
6.1. Reconeixement de la professió	23
6.2. El futur de la professió	23

Tabla d'il·lustracions

Il·lustració 1. Gènere de les persones participants.	4
Il·lustració 2. Distribució de les persones participants per l'edat.	5
Il·lustració 3. Situació de les persones enquestades envers el COAMB.	5
Il·lustració 4. Universitat on les enquestades van estudiar o estan estudiant ciències ambientals.	6
Il·lustració 5. Preferència de la carrera.	6
Il·lustració 6. Preferència de la carrera en funció de l'edat.	7
Il·lustració 7. Situació laboral de les persones enquestades l'any 2020 i 2018.	9
Il·lustració 8. Situació laboral en funció de l'edat.	10
Il·lustració 9. Sectors de treball l'any 2018 i 2020.	11
Il·lustració 10. El principal camp de treball de les persones enquestades.	12
Il·lustració 11. Sou net de les persones enquestades l'any 2018 i 2020.	14
Il·lustració 12. Percepció de les persones que treballen en el sector ambiental sobre la remuneració de la seva feina.	15
Il·lustració 13. Percepció de les persones que treballen en el sector ambiental sobre la remuneració de la seva feina en funció del sou mensual.	15
Il·lustració 14. Els motius per no estar treballant en el sector ambiental.	16
Il·lustració 15. Situació amb relació a la prestació d'atur.	19
Il·lustració 16. Raons per trobar-se a l'atur.	19
Il·lustració 17. Afectació de la pandèmia sobre l'activitat professional (Enquesta COVID realitzada el maig 2020).	20
Il·lustració 18. Previsió de l'afectació de la pandèmia sobre l'activitat professional durant el segon i el tercer trimestre del 2020 (Enquesta COVID realitzada el maig 2020).	21
Il·lustració 19. Afectació de la pandèmia sobre l'activitat professional.	22
Il·lustració 20. Modalitat del treball abans, durant i després de la pandèmia.	23
Il·lustració 21. La percepció de les enquestades sobre el reconeixement de la professió.	24

1. Introducció

L'enquesta del mercat laboral ambiental del 2020 es va realitzar mitjançant un formulari online. L'enquesta va estar oberta des de finals de novembre de 2020 fins a finals de gener 2021.

Un total de 232 persones van respondre l'enquesta, un 34% menys que el 2018 quan es va realitzar l'anterior edició, amb la participació de 352 persones.

Com a novetat, a més de la situació del mercat laboral ambiental en general, es van fer diverses preguntes relacionades amb la pandèmia de la COVID-19 per conèixer com aquesta situació excepcional ha afectat el col·lectiu.

Finalment, es va dedicar un apartat de l'estudi per a conèixer la percepció dels professionals del sector ambiental sobre el reconeixement i el futur de la seva professió.

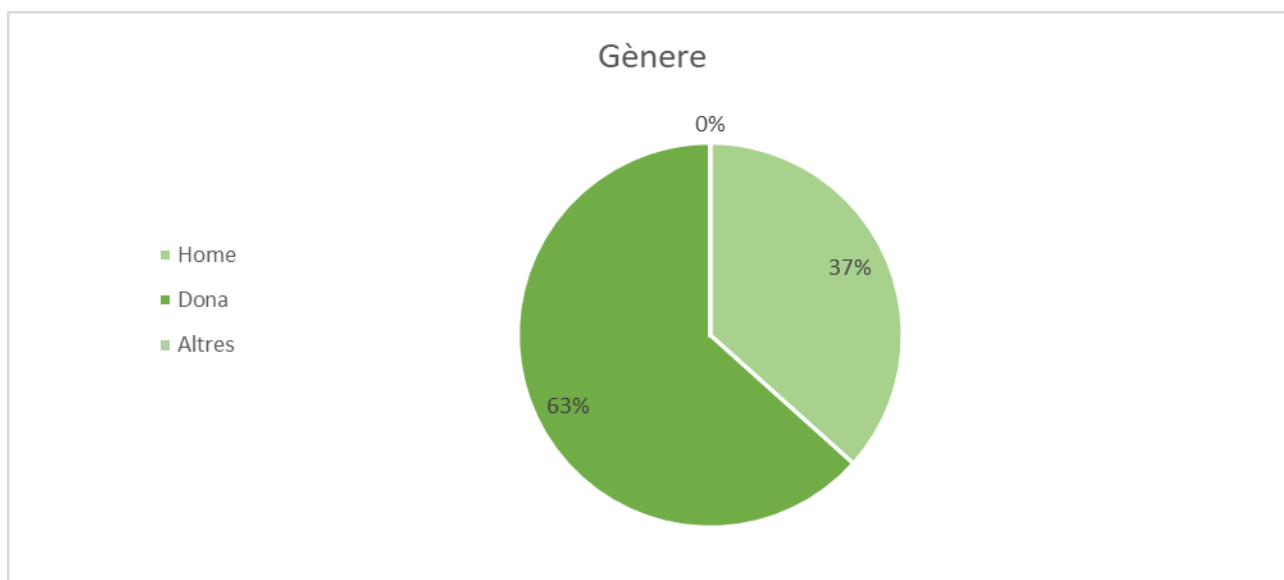
2. Dades bàsiques

A continuació, s'analitzen algunes dades bàsiques dels participants en l'enquesta.

2.1. Dades demogràfiques

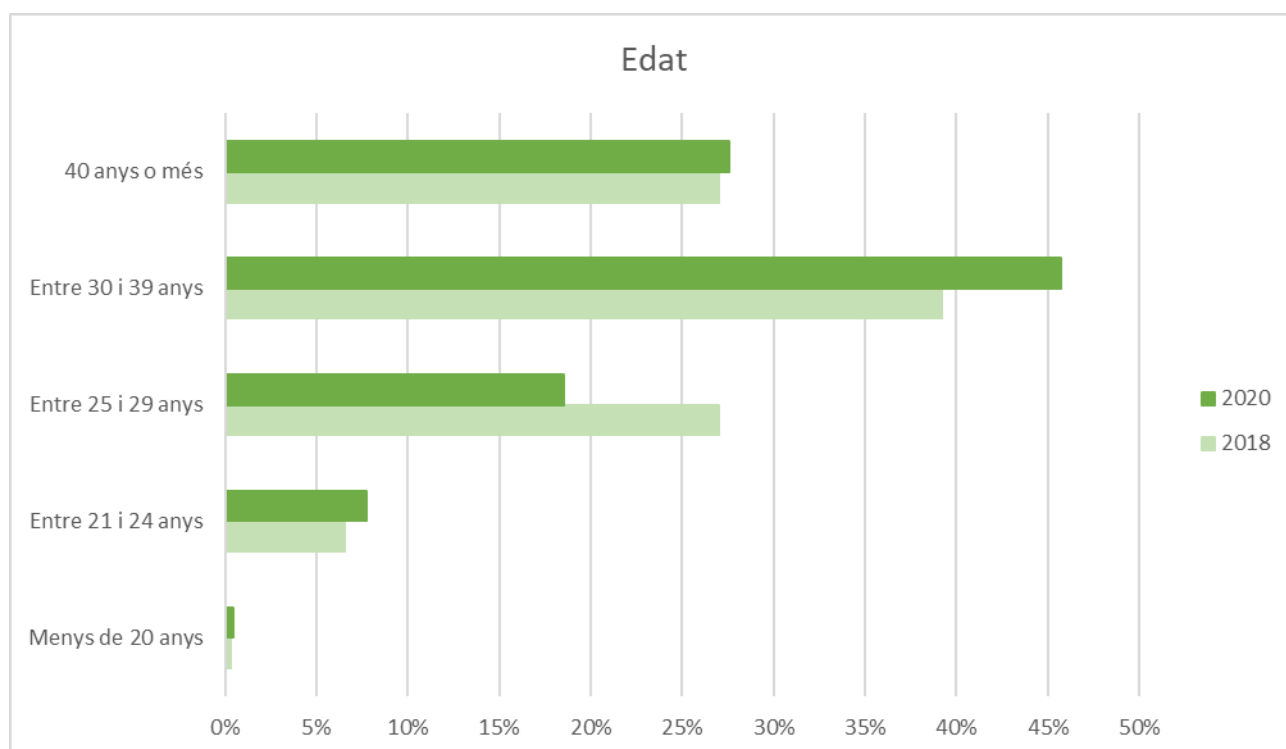
La distribució per gènere entre les persones que van respondre l'enquesta va ser un 63% de dones i un 37% d'homes, uns percentatges molt semblants a l'enquesta de l'any 2018 (62% / 38%).

Entre totes les persones col·legiades o adherides al COAMB, la proporció de dones i homes és de 59% / 41%.

Il·lustració 1. Gènere de les persones participants.

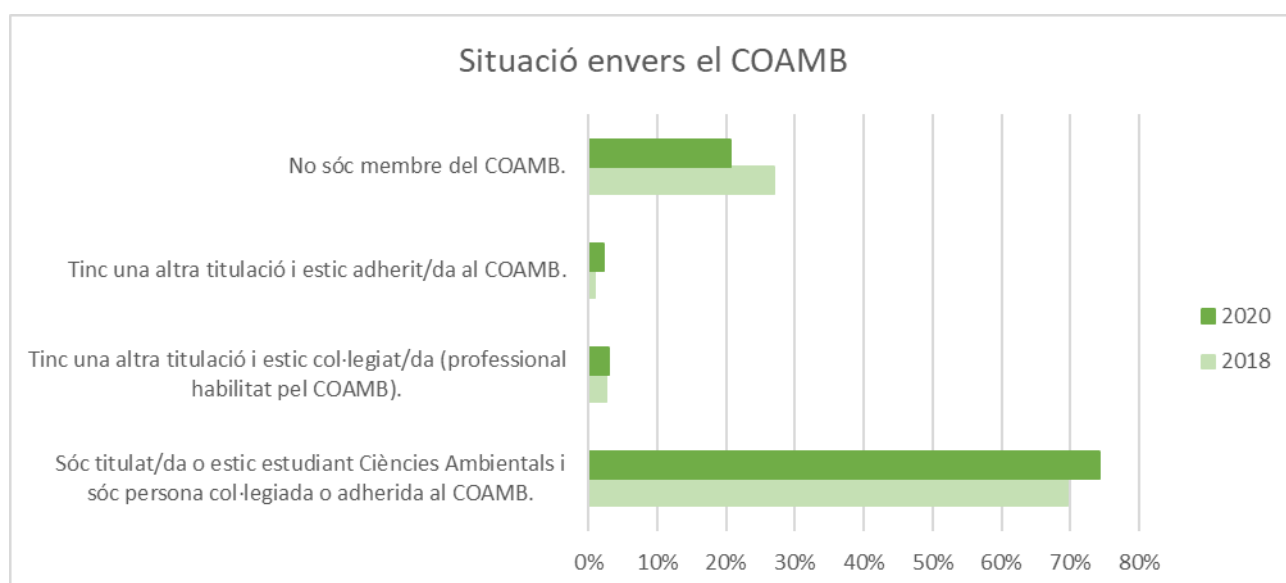
Si es mira la distribuci3 dels participants per edat, s'hi pot observar una variaci3 que indicaria una participaci3 menys activa de persones d'entre 25 i 29 anys en comparaci3 de l'enquesta del 2018.

Il·lustraci3 2. Distribuci3 de les persones participants per l'edat.

2.2. Situaci3 envers el COAMB

Gaireb3 el 80% de les persones que van respondre l'enquesta s3n col·legiades o adherides al COAMB. Aquesta proporci3 ha crescut lleugerament en comparaci3 de l'enquesta del 2018, indicant una participaci3 menys activa de les persones no associades al COAMB.

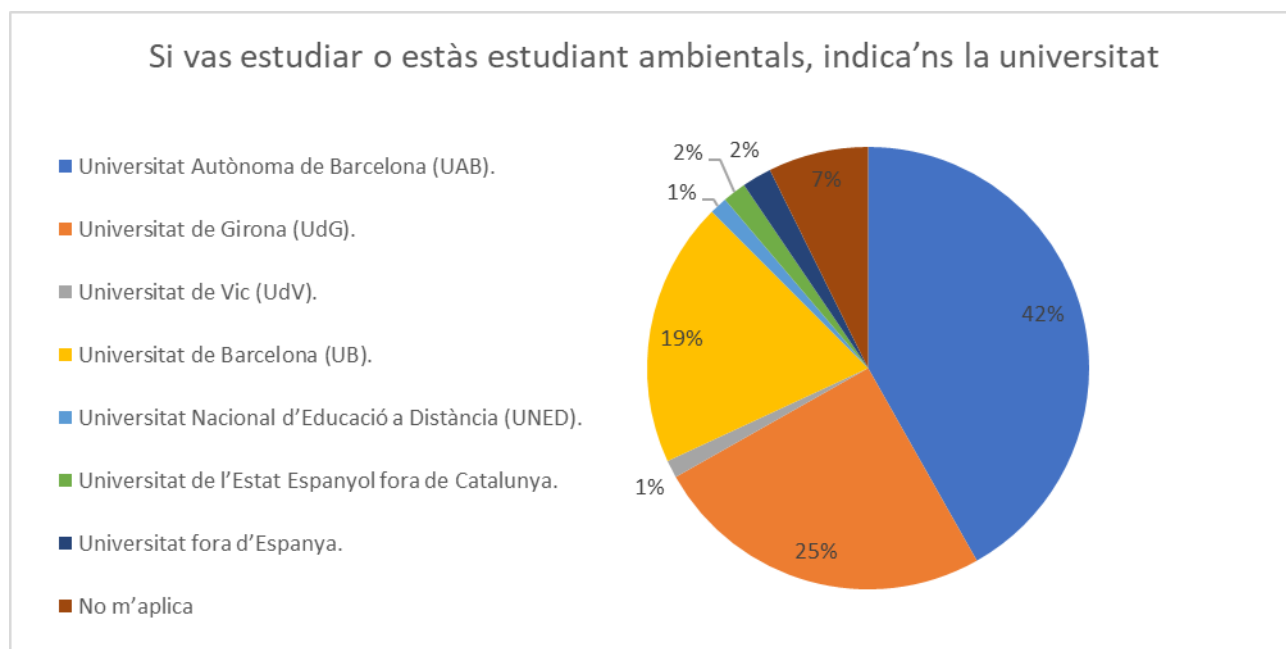

Il·lustraci3 3. Situaci3 de les persones enquestades envers el COAMB.

3. Estudis

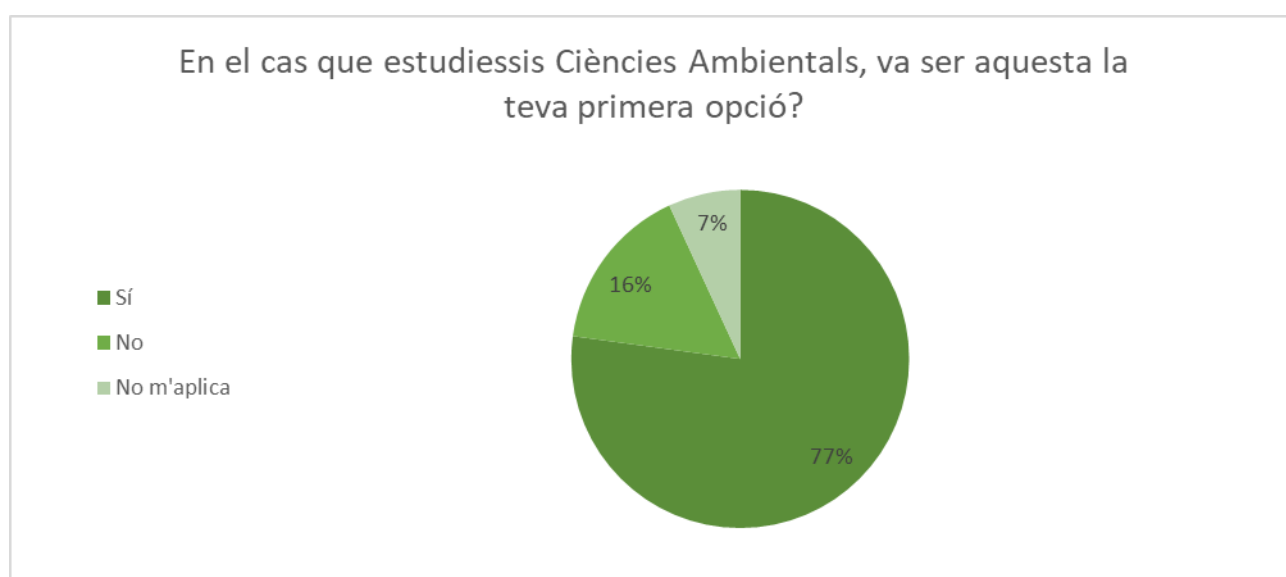
3.1. Estudis de ciències ambientals

El 93% de les persones que van respondre l'enquesta havien estudiat o estaven estudiant ciències ambientals. A continuació es mostra la distribució de les respostes per universitats.

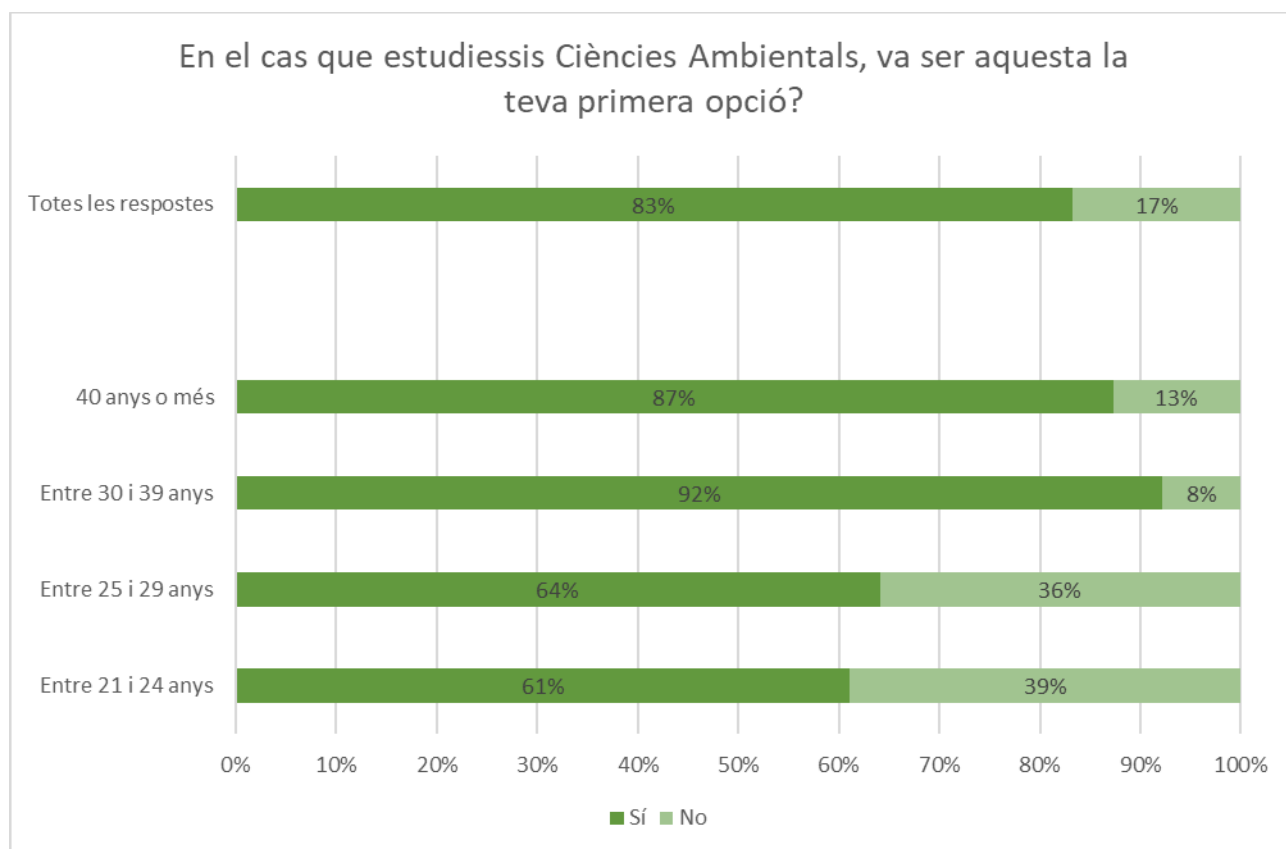
Il·lustració 4. Universitat on les enquestades van estudiar o estan estudiant ciències ambientals.

Es va preguntar també si els estudis de ciències ambientals havien sigut la carrera preferida.

Il·lustració 5. Preferència de la carrera.

Si ens fixem només en les persones que van respondre sí o no, el 83% havien estudiat ciències ambientals com a primera opció. Tanmateix, si s'observa la distribució de les respostes en funció de l'edat, es pot veure que en el cas de les persones de menys de trenta anys, aquest percentatge és al voltant del 60%.

Il·lustració 6. Preferència de la carrera en funció de l'edat.

3.2. Formació complementària i l'especialització

A l'enquesta, no hi havia cap pregunta específica sobre la formació complementària dels participants. Tanmateix, aquest tema va sortir indirectament a dos apartats.

Per un costat, a les persones que estan en actiu en altres sectors que l'ambiental, se'ls va preguntar els motius pels quals consideren que no estan treballant en el sector ambiental (Il·lustració 14). De les 41 persones que van respondre la pregunta, quatre van marcar l'opció "la carrera no és suficient i cal fer un màster/formació complementària i no els tinc".

Per altre costat, entre les 152 respostes a l'última pregunta, "Com imagines el futur de la professió de l'ambientòleg/oga?", n'hi ha 13 que fan referència a la necessitat d'especialitzar-se.

Pregunta: Com imagines el futur de la professió de l'ambientòleg/oga?

Comentaris que fan referència a la especialització:

- *Amb més **especialitzacions***
- *Caldrà més **especialització***
- ***Especialitzada**, coneguda, valorada*
- *S'ha de fer molt més visible el perfil dels ambientòlegs i ambientòlogues. Cal especialitzar-se.*
- *(...) al ser una ocupació tant multidisciplinar, les ofertes poden ser variades i pot ser que sigui necessària una **especialització**.*
- *Dins de la mateixa carrera t'hauràs d'**especialitzar***
- *Cada vegada es buscarà més el perfil tot i que només amb la carrera no en faràs prou sinó que t'hauràs d'**especialitzar***
- *Espero que vagi en la línia específica per Ambientòlegs però hi ha molt intrusisme i sembla que quedem com a gestors, però queda a la nostra formació particular el fet d'**especialitzar-nos**. (...) últimament tinc la sensació que sé de tot i de res alhora.*
- *amb cognom. Sempre serà ambientòleg **especialitzat** en XXXXXX, impossible un ambientòleg total*
- *Molt difícil, demanaran **moltes titulacions** i experiència.*
- *Crec que el EU Green Deal i l'aposta cap a l'economia circular i sostenibilitat pot donar un impuls a la nostra professió i ens hem de saber adaptar als nous perfils que es demanen. Crec que hi pot haver recorregut en ser referents en polítiques de sostenibilitat tant en l'àmbit públic com privat, però també cal una **oferta acadèmica** i professional que permeti adquirir aquestes habilitats*
- *Cal una major **especialització** ja que moltes altres professions amb un màster ja podem accedir al mateix lloc de treball*
- *Complex sense **especialitzar-se***

Finalment, a l'apartat de comentaris dirigits al COAMB, n'hi ha un sobre la importància de complementar el grau de ciències ambientals amb un màster.

Pregunta: Abans de finalitzar l'enquesta i enviar els teus resultats, si ens vols fer arribar algun comentari aquí tens un espai reservat on fer-ho.

Comentari referent a la formació complementària:

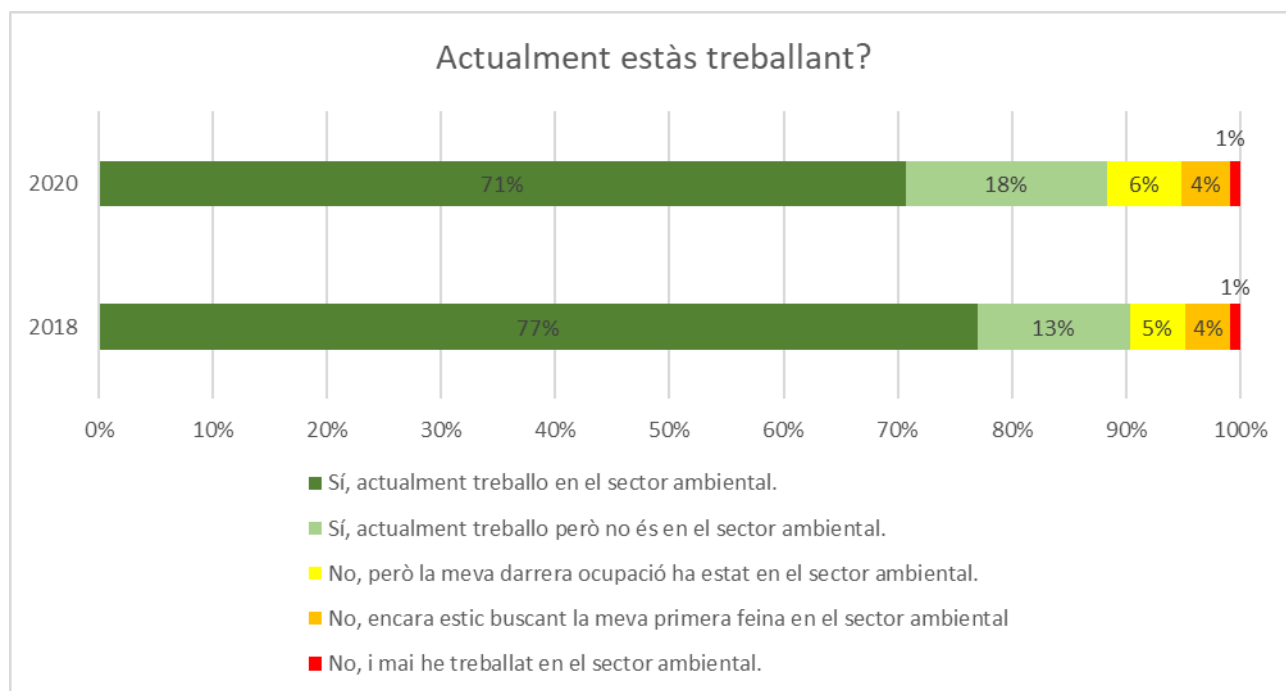
*No hagués optat al meu lloc de feina actual només amb el grau. Complementar el grau amb **un màster** ha estat bastant clau.*

4. Treball

4.1. Situació laboral

La proporció total de participants en actiu va ser del 89%, lleugerament inferior que a l'enquesta del 2018 (90%).

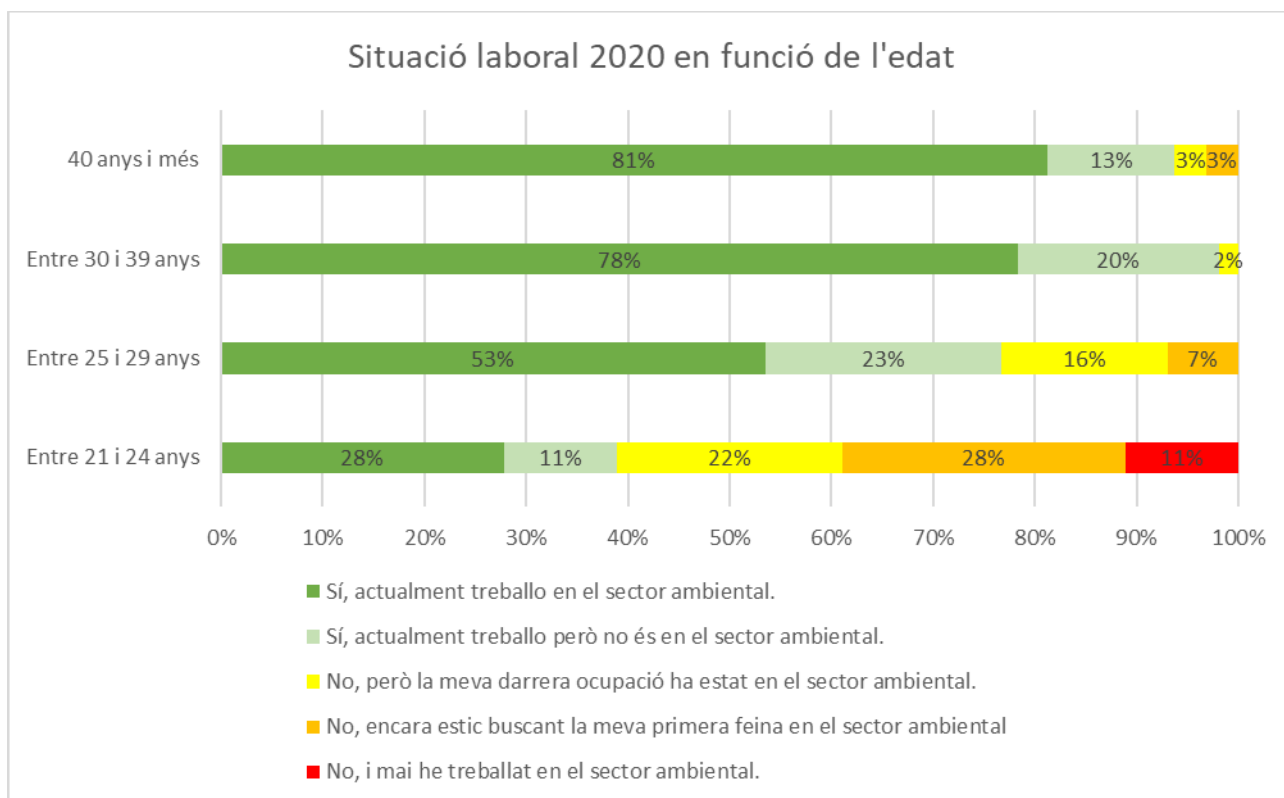
El percentatge de persones que treballen en el sector ambiental va ser del 71%, mentre que l'any 2018 era del 77%.

Il·lustració 7. Situació laboral de les persones enquestades l'any 2020 i 2018.

Classificant les respostes en funció de l'edat, es pot observar que aproximadament el 80% de les persones més grans de trenta anys treballa en el sector ambiental. Entre les més joves, el percentatge cau fortament, sent el 53% al grup de 25 a 29 anys i el 28% al grup d'entre 21 i 24 anys.

L'ocupació total de les persones d'entre 21 i 24 anys és del 39%. La formulació de les preguntes del present estudi no permet conèixer la proporció d'estudiants i aturades entre les persones que no estan en actiu.

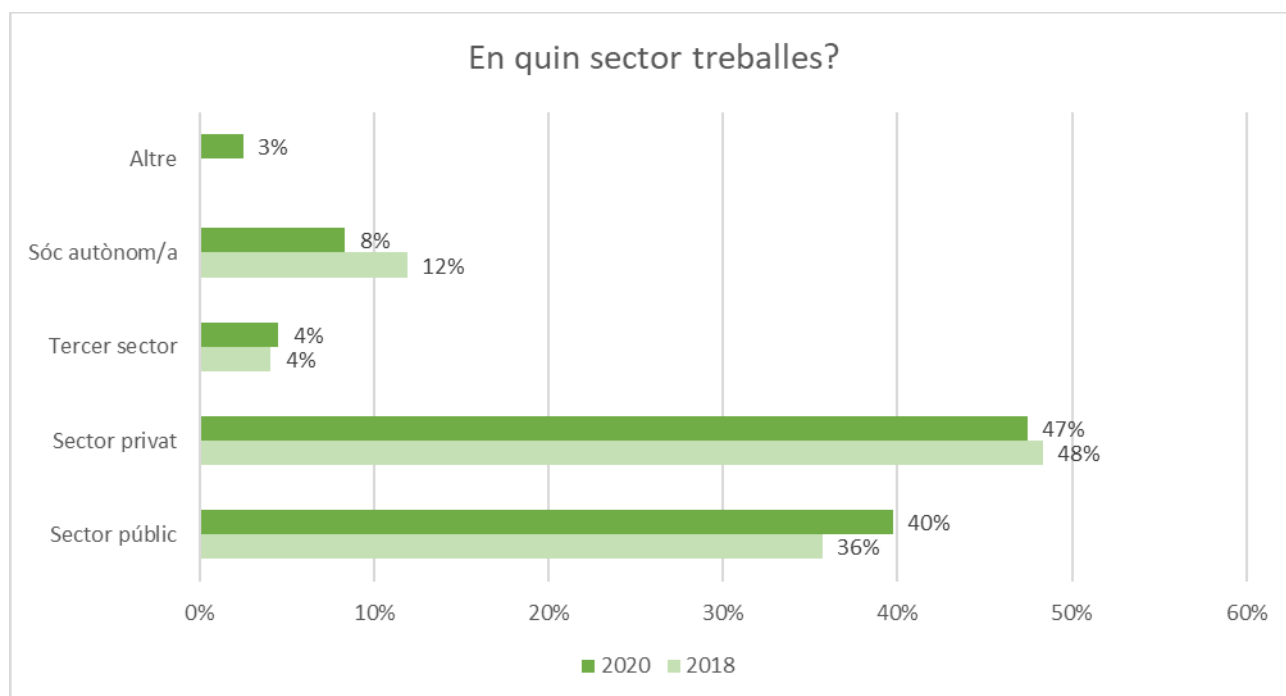
Il·lustració 8. Situació laboral en funció de l'edat.

4.2. Sectors i camps de treball

De les persones en actiu, el 46% va contestar que treballen en el sector privat i el 39% en el sector públic. El 8% són autònoms i el 4% treballen en el tercer sector.

En comparació de l'enquesta 2018, va baixar la proporció del treball autònom i va pujar el sector públic.

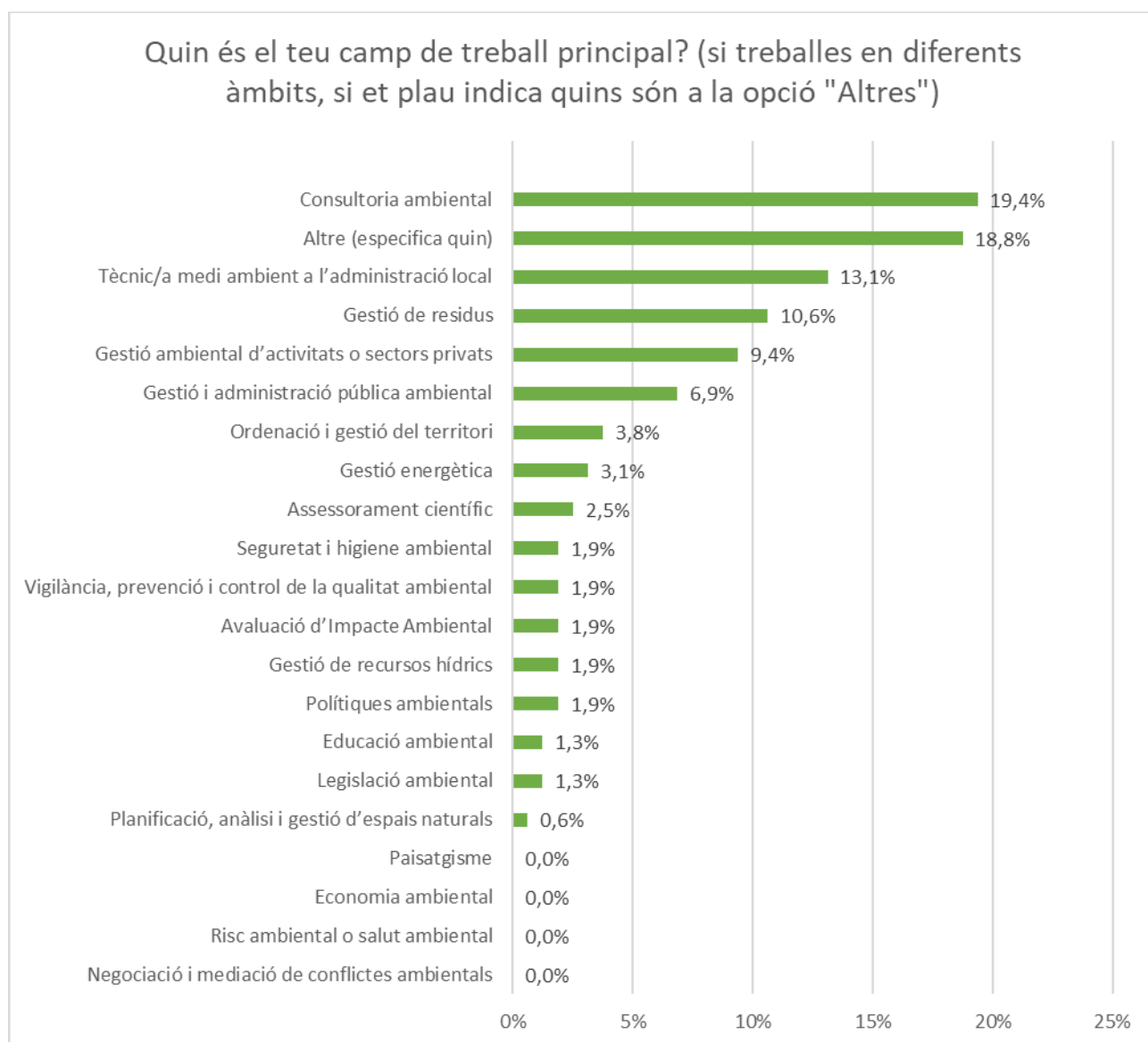
Com a novetat, a la present enquesta es va afegir la categoria "Altre". De les 160 persones que van respondre aquesta pregunta, quatre van seleccionar l'opció "Altre": dues que es dediquen a la recerca, una que combina el treball en el sector públic i empresa pròpia, i una que treballa en un col·legi professional.

Il·lustració 9. Sectors de treball l'any 2018 i 2020.

Referent als camps de treball, l'enquesta del 2020 contemplava 21 opcions diferents, de les que es podia marcar només una (el camp de treball principal).

Els camps de treball amb més respostes van ser "Consultoria ambiental" (19,4%), "Tècnic/a medi ambient a l'administració local" (13,1%) i "Gestió de residus" (10,6%).

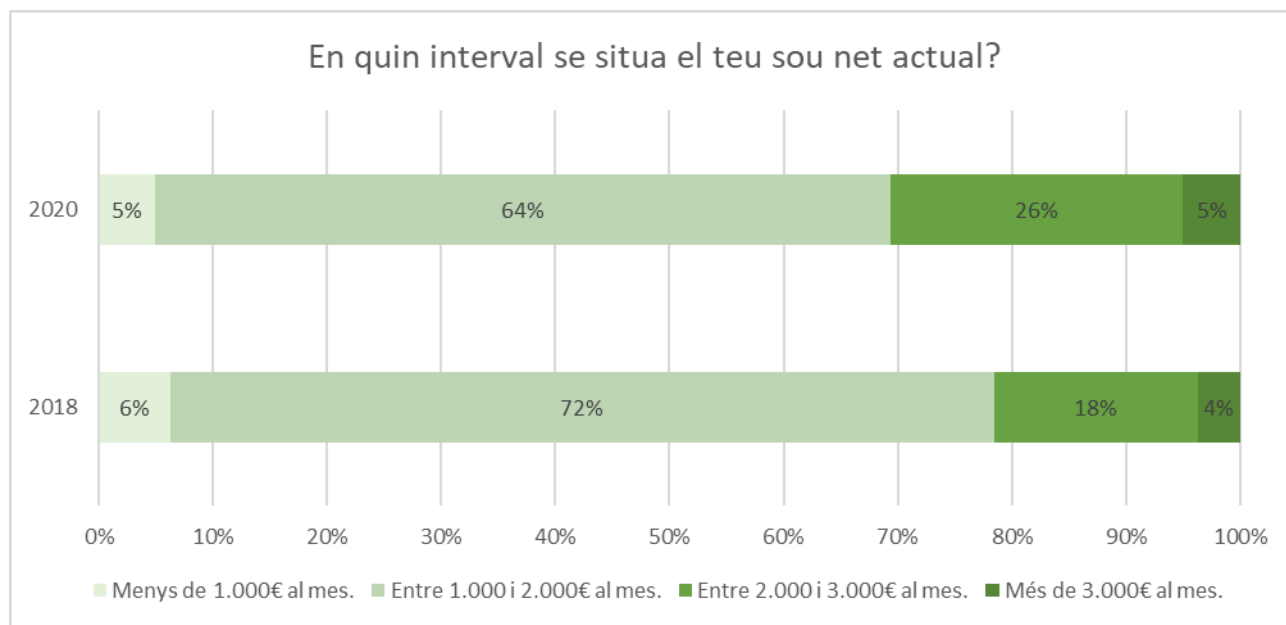
Il·lustració 10. El principal camp de treball de les persones enquestades.

Gairebé el 19% van marcar l'opció "altres". Entre les 39 respostes, 11 feien referència a la investigació i recerca. Altres respostes que es van repetir van ser comunicació ambiental (3), enginyeria (2) i projectes de canvi climàtic (2). Molts participants van marcar l'opció "altres" perquè treballen en diversos àmbits.

4.3. Remuneració

Entre les persones que treballen en el sector ambiental, la remuneració del 64% se situa a l'interval d'entre 1.000 i 2.000 euros nets mensuals.

En comparació amb l'enquesta de l'any 2018, la proporció de sous superiors als 2.000 euros al mes va pujar del 22% al 31%.

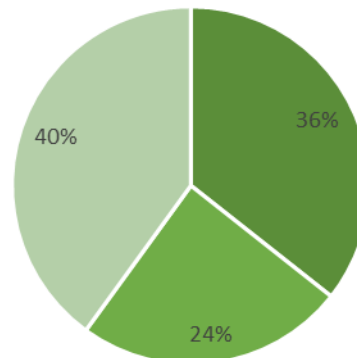
Il·lustració 11. Sou net de les persones enquestades l'any 2018 i 2020.

A l'enquesta es va preguntar també sobre la percepció que tenen els professionals del sector ambiental sobre la remuneració de la seva feina. Un 40% consideren que la seva feina no està ben remunerada.

De les persones amb un sou inferior als 1.000 euros al mes, el 75% considera que la seva feina no està ben remunerada. Al rang mitjà, de 1.000 a 2.000 euros al mes, aquest percentatge és del 52%.

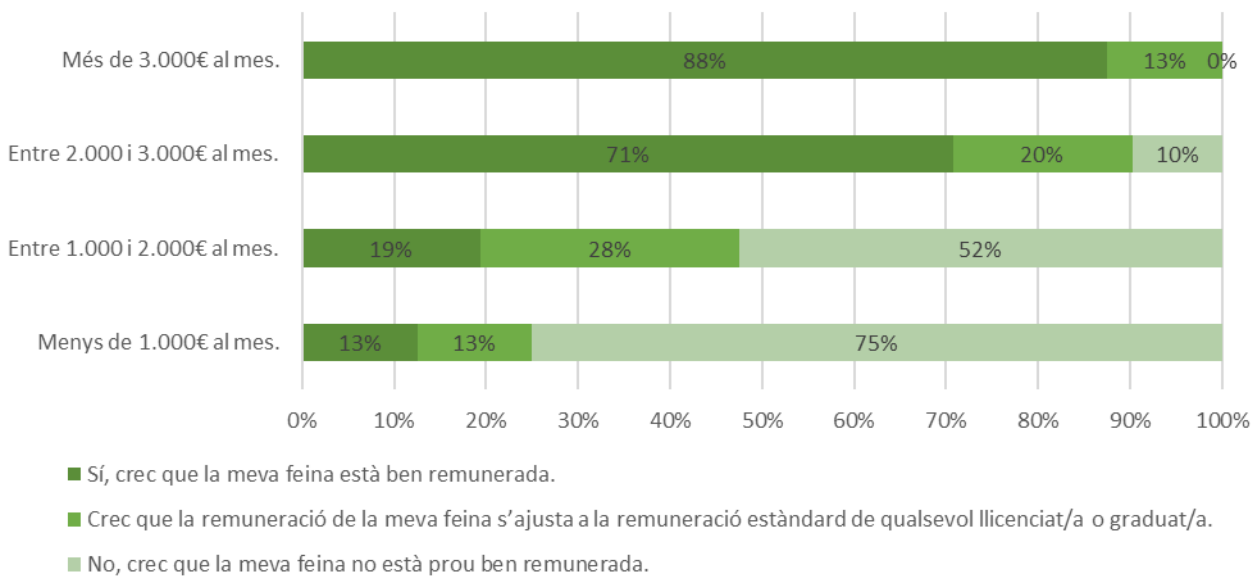
Creus que la teva feina està ben remunerada i s'ajusta a les exigències laborals?

- Sí, crec que la meva feina està ben remunerada.
- Crec que la remuneració de la meva feina s'ajusta a la remuneració estàndard de qualsevol llicenciat/a o graduat/a.
- No, crec que la meva feina no està prou ben remunerada.

Il·lustració 12. Percepció de les persones que treballen en el sector ambiental sobre la remuneració de la seva feina.

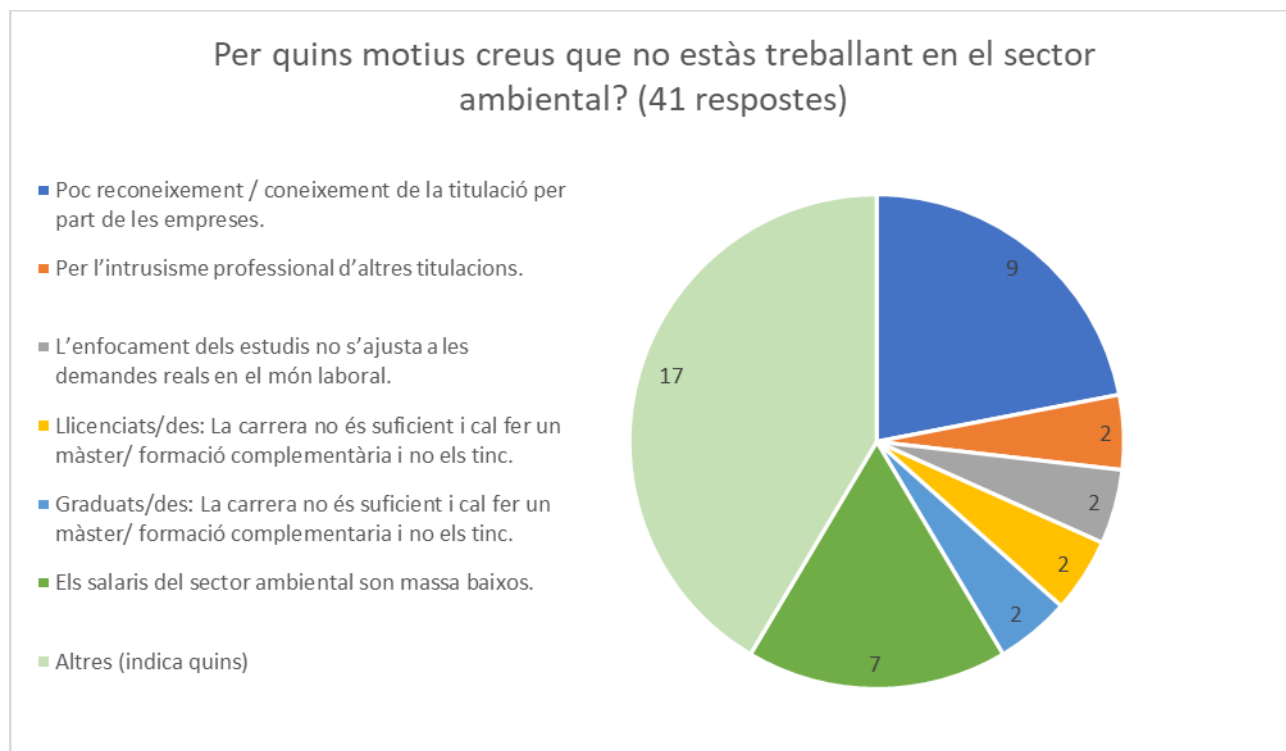
Percepció sobre la remuneració en funció del sou net

Il·lustració 13. Percepció de les persones que treballen en el sector ambiental sobre la remuneració de la seva feina en funció del sou mensual.

4.4. Persones que treballen en altres sectors que l'ambiental

A l'enquesta van respondre 41 persones (18% del total) que estan en actiu, però treballen en altres sectors que l'ambiental. A aquestes persones se'ls va preguntar per quins motius creuen que no estan treballant en el sector ambiental. En aquesta qüestió s'observa que, si bé destaquen les respostes que fan referència al poc reconeixement de la carrera i als salaris, l'opció més preferida ha sigut escriure un comentari.

Il·lustració 14. Els motius per no estar treballant en el sector ambiental.

Entre aquests comentaris es troben diferents respostes a destacar. Hi ha varies persones (4) que consideren que no només falta reconeixement de la carrera, sinó que està mal pagat i hi ha intrusió professional, el que encara fa posar més èmfasi en el fet que entre el col·lectiu hi ha una opinió relativament generalitzada en aquest sentit. Altres persones comenten que prefereixen treballar en altres sectors (6 persones). Altres respostes serien que costa trobar oportunitats laborals per a professionals amb poca experiència en el sector (2).

Pregunta: Per quins motius creus que no estàs treballant en el sector ambiental?

Comentaris de les persones que van escollir l'opció "altres":

- *Elecció pròpia, treballar de professora d'anglès mentre acabo el màster relacionat amb l'àmbit de les Ciències Ambientals perquè trobar una mitja jornada relacionada amb les ciències ambientals era molt complicada (el més fàcil era educació ambiental però situació covid, no hi ha massa cosa i els horaris eren massa inestables)*
- *He estat traslladat dins d'un departament a altres funcions però segueixo sent el backup de sostenibilitat i medi ambient*
- *Vaig estudiar una segona carrera*
- *Tinc altres formacions artístiques. Participo localment en feines sobre serveis escolars en temàtica sobre canvi climàtic. També participo amb una associació ambiental però treballem per projectes. Encara no podem solventar un salari mensual.*
- *Treballo de professora de secundària. Hi ha major estabilitat que en el camp de l'educació ambiental no formal. Hi ha més demanda que en la meua especialitat inicial de gestió i conservació de la biodiversitat.*
- *Em vaig decantar per la docència*
- *Son varis els motius: intrusisme laboral d'altres titulacions sobretot a l'administració, cal fer formació complementària i especialitzar-se en un àrea i encara hi ha poc reconeixement al món empresarial sobretot en l'àrea de l'educació ambiental (es paga poc, es contracta persones sense titulació específica...) Per això ara no treballo en el sector ambiental.*
- *Poc reconeixement / coneixement de la titulació per part de les empreses. + Els salaris del sector ambiental son massa baixos. + Per l'intrusisme professional d'altres titulacions*
- *Tipus de feina*
- *Vaig escollir un altre sector que també és del meu interès*
- *Poc reconeixement de les empreses i sous poc competitiu*
- *Porque no hay suficientes ofertas en mi zona de residencia*
- *Perquè encara no tinc el nivell c de català.*
- *totes les anteriors*
- *Encara no he tingut la millor oportunitat per treballar en el sector ambiental... algú dia arribarà...*
- *Sí no tens experiència, no et donen cap oportunitat*
- *Demanen tenir experiència i jo no la tinc*

4.4.1. Docència

De les persones que treballen en altres sectors que l'ambiental, dues van mencionar que es dediquen a la docència. A més, entre els comentaris dirigits al COAMB, n'hi va haver un sobre la docència, suggerint que el COAMB tingués en compte el fet que molts ambientòlegs i ambientòlogues treballen com a docents en centres d'educació secundària.

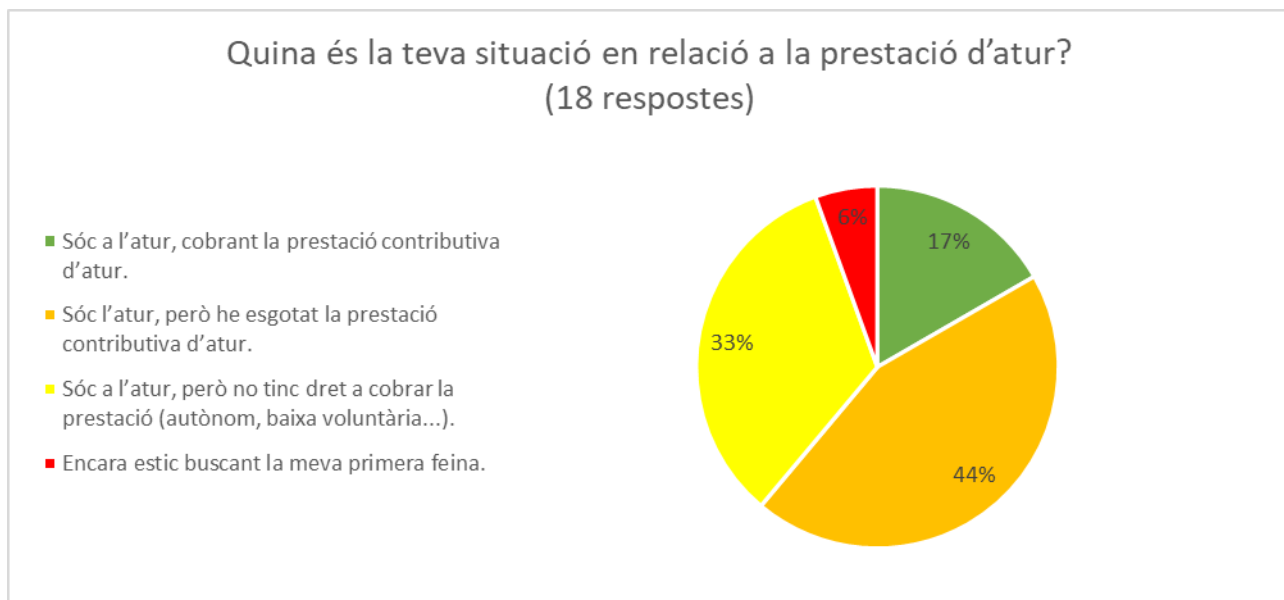
Pregunta: Abans de finalitzar l'enquesta i enviar els teus resultats, si ens vols fer arribar algun comentari aquí tens un espai reservat on fer-ho.

Comentari referent a la docència:

Cada vegada hi ha més ambientòlegs que es dediquen a la docència. Aquest any a l'Institut, 3 de 9 persones del departament de ciències som ambientòlegs, per exemple. Som un perfil polivalent i podem fer classes de moltes matèries (Física, Química, Biologia, Geologia, Ciències de la Terra, Tecnologia...), som transdisciplinars i treballem per projectes. Anem de perles per a les necessitats actuals del sistema educatiu. Des de fa temps, i sobretot donada la conjuntura actual de crisi econòmica i d'elevada demanda de docents a secundària, cal tenir en compte que la docència és un nínxol professional del sector ambiental. D'alguna manera, els ambientòlegs som "els nous biòlegs" i molts de nosaltres per vocació o perquè no trobem estabilitat laboral acabem a la docència. M'agradaria proposar que el COAMB fos conscient d'aquesta realitat, que vetllés per oferir serveis adreçats al col·lectiu de docents i així mantenir massa col·legial. La transformació ambiental de la societat, passa també pels centres educatius i forma part del currículum de primària i secundària. Siguem un col·legi professional orgullós de tenir tantes persones llicenciades i graduades de la nostra professió treballant a l'educació formal, també. Aconseguir-ho, també seria innovador. Gràcies per avançat i per tota la feina que feu.

4.5. Persones a l'atur

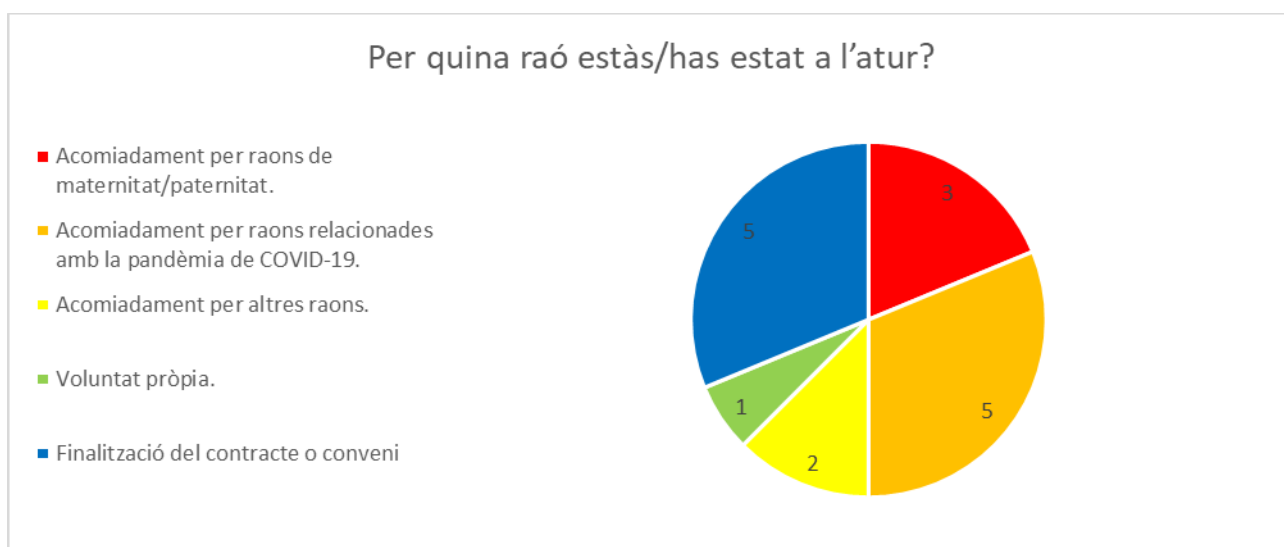
De les 232 persones que van respondre l'enquesta, un 12% no treballaven (27 persones). La majoria d'aquestes persones no cobraven la prestació contributiva, sigui perquè l'havien esgotada o perquè no tenien dret a cobrar-la.

Il·lustració 15. Situació amb relació a la prestació d'atur.

Referent a les raons per trobar-se a l'atur, de les setze persones que van respondre la pregunta, cinc van escollir l'opció d'acomiadament per raons relacionades amb la pandèmia de COVID-19. A més, en les respostes obertes, dues persones van comentar que se'ls havia acabat el contracte coincidint amb l'inici de la pandèmia i que no havien tornat a trobar feina a causa de la complicada situació del mercat laboral.

A més de l'impacte de la pandèmia, volem destacar que tres persones van respondre que els havien acomiadat per raons de maternitat o paternitat. A l'enquesta anterior del 2018, només una persona va escollir aquesta resposta.

Il·lustració 16. Raons per trobar-se a l'atur.

5. Pandèmia de la Covid-19

L'any 2020 va estar fortament marcat per la pandèmia de la COVID-19 que va començar a Catalunya el febrer de 2020 i va seguir afectant l'activitat social i econòmica durant tot l'any.

El COAMB va fer una primera enquesta sobre l'impacte de la pandèmia el maig de 2020, a la que van respondre 112 persones. Per poder fer un seguiment de l'afectació de la COVID-19, es van incloure diverses preguntes relacionades amb la pandèmia a l'estudi del mercat laboral.

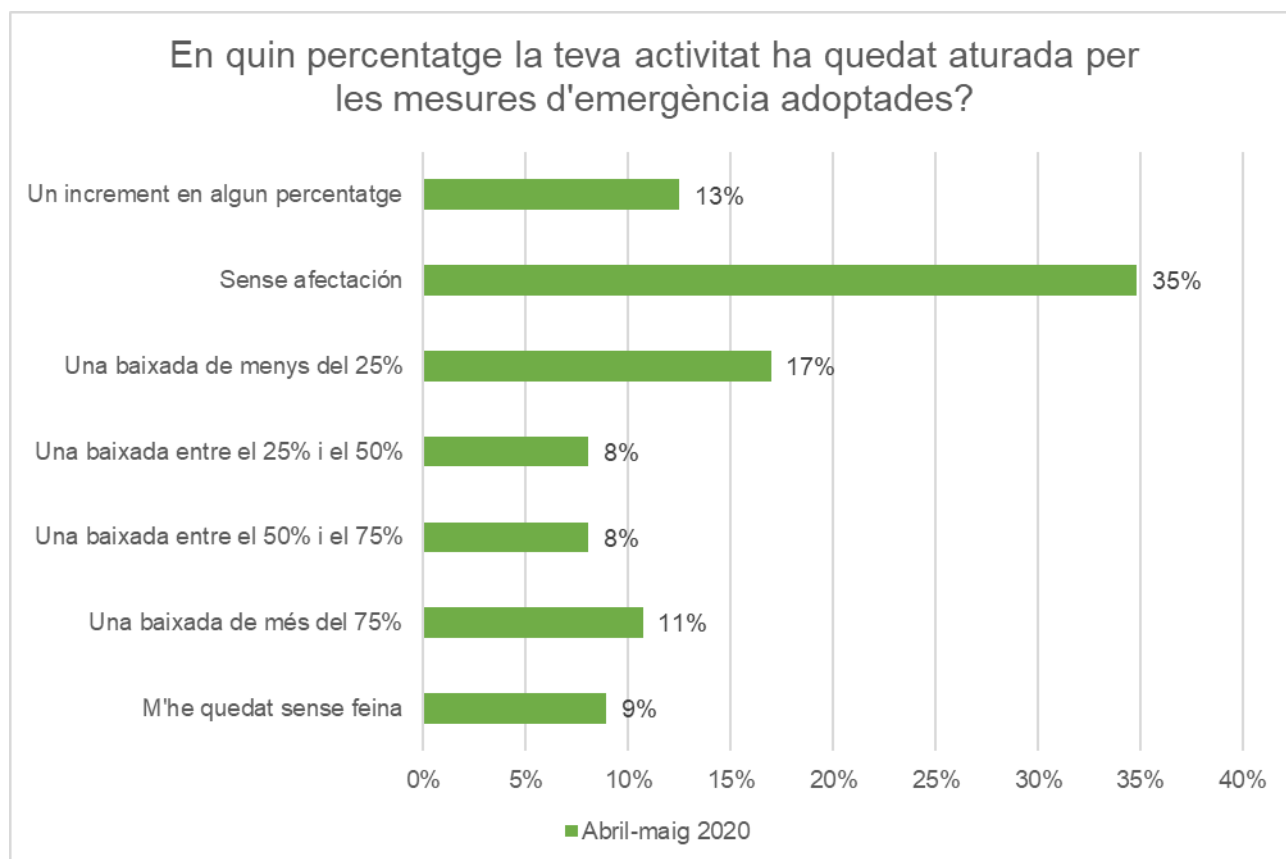
5.1. Afectació de la pandèmia de la COVID-19 en l'activitat

5.1.1. Enquesta del maig 2020

En el primer moment de la pandèmia, un 9% de les persones participants en l'enquesta van contestar que s'havien quedat sense feina i un 19% va quantificar la baixada de la seva activitat entre un 50% i 100%. En total, les persones més afectades van representar un 28% dels participants.

Per altre costat, el 47% va respondre que la seva activitat no s'havia vist afectada o s'havia incrementat, i el 17% va informar una afectació de menys del 25%. La proporció total de les tres categories amb menys afectació és del 64%.

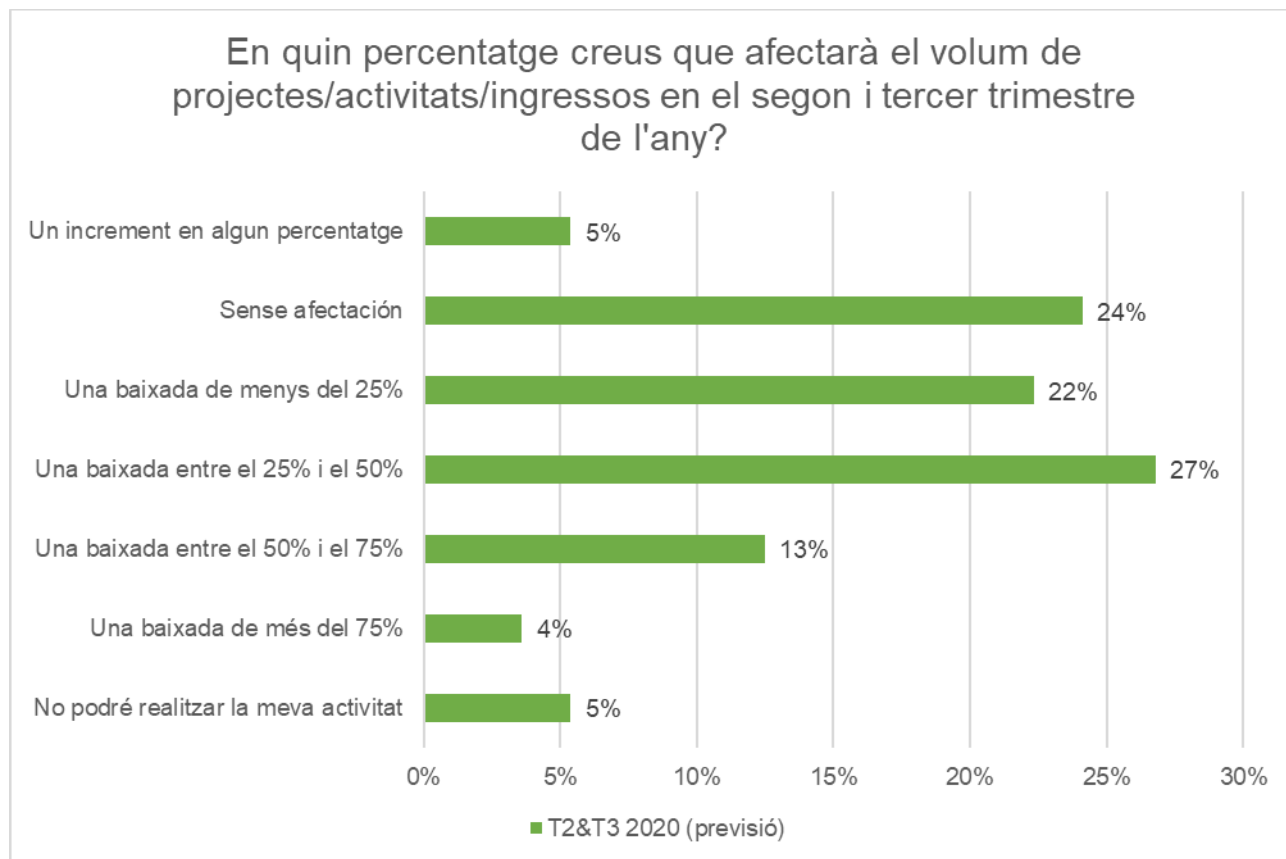
La resta (8%) havia experimentat una afectació d'entre 25 i 50%. Per tant, hi ha una certa polarització de les respostes.

Il·lustració 17. Afectació de la pandèmia sobre l'activitat professional (Enquesta COVID realitzada el maig 2020).

El maig 2020, les persones enquestades van fer una previsió sobre l'afectació de la pandèmia en el volum de projectes, activitats o ingressos durant el segon i tercer trimestre de l'any. Un total de 51% van preveure que l'activitat no es veuria afectada, s'incrementaria o que l'afectació seria menor del 25%. El 27% van preveure una afectació d'entre el 25 i el 50%.

Finalment, un 22% va preveure una baixada de l'activitat d'entre el 50% i 100% o una aturada total.

Il·lustració 18. Previsió de l'afectació de la pandèmia sobre l'activitat professional durant el segon i el tercer trimestre del 2020 (Enquesta COVID realitzada el maig 2020).

5.1.2. Enquesta del mercat laboral 2020

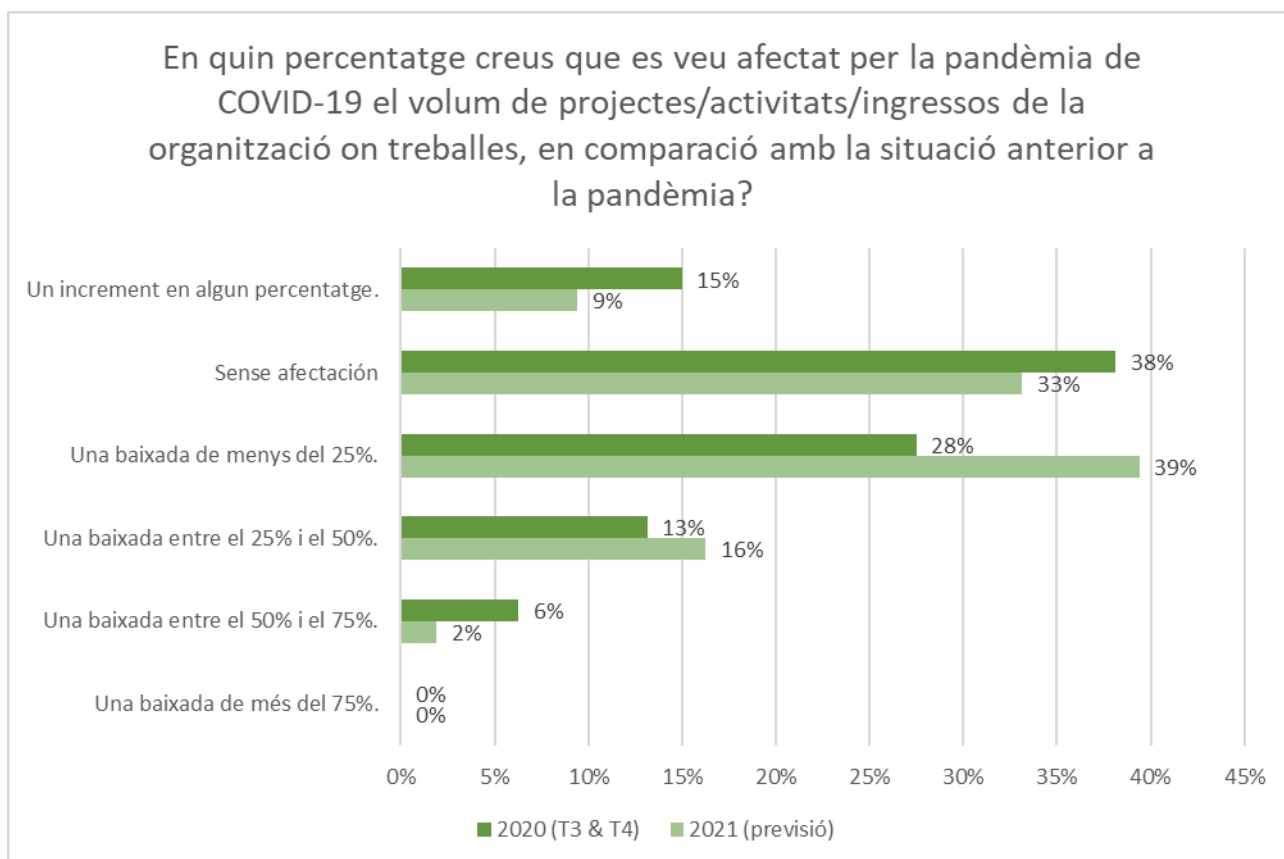
En la present enquesta, es van fer dues preguntes sobre el nivell d'afectació de la pandèmia de la COVID-19 en el volum de projectes, activitats o ingressos de l'organització on treballaven les persones enquestades. La primera pregunta feia referència als dos últims trimestres de 2020 i a la segona es demanava fer una previsió per a l'any 2021, comparant el nivell d'activitat a la situació anterior a la crisi sanitària.

Pel que fa als dos últims trimestres de 2020, més del 80% del col·lectiu va respondre que el nivell de l'activitat de la seva organització no s'havia vist afectat per la pandèmia, havia baixat menys del 25% o s'havia incrementat.

La resta, gairebé un 20% del col·lectiu en actiu, informa d'una baixada d'entre 25 i 75% en l'activitat. Cap persona va respondre que l'afectació havia sigut superior al 75%.

Cal remarcar que aquestes respostes són de les persones en actiu. A l'apartat de persones inactives (capítol 3.6), set persones (d'un total de 18 respostes) van associar la seva situació a l'atur a la pandèmia de la COVID-19.

Referent a l'any 2021, més del 40% del col·lectiu preveu que l'activitat laboral no es vegi afectada per la pandèmia o que s'incrementi. Un altre 40% preveu una baixada de menys del 25% en l'activitat. La part restant (18%), fa una previsió més negativa, d'una baixada d'entre 25 i 75%.

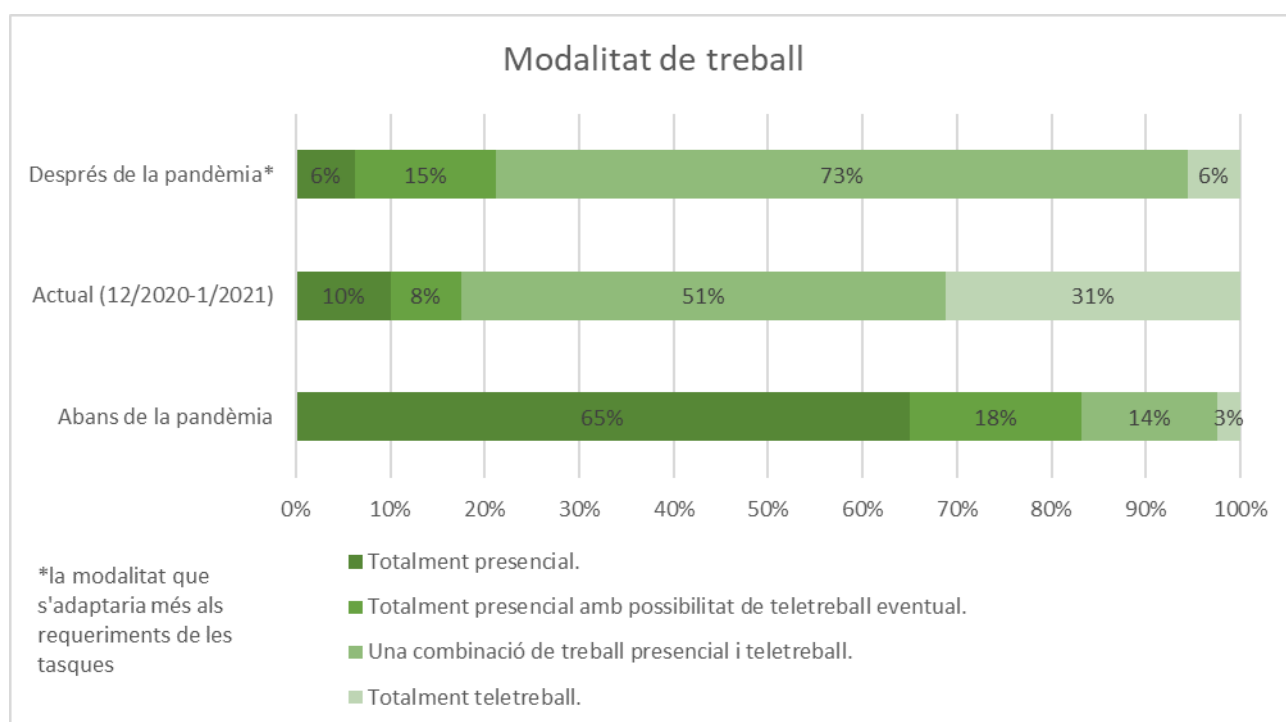
Il·lustració 19. Afectació de la pandèmia sobre l'activitat professional.

5.2. Modalitat de treball

La pandèmia ha canviat d'una manera molt significativa la forma de treballar del col·lectiu enquestat.

Abans de la pandèmia, només un 35% tenia la possibilitat de fer una part de la seva feina des de casa. En plena pandèmia (desembre 2020 / gener 2021), la proporció de persones que feien teletreball parcial o total, era del 90%.

Es va preguntar també quina modalitat de treball es considerava que s'adaptaria millor als requeriments de les tasques laborals després de la pandèmia. L'opció majoritària va ser una combinació de treball presencial i teletreball (73%), seguida per feina presencial amb possibilitat de teletreball eventual (15%). Els extrems, feina totalment presencial o totalment teletreball, van tenir un 6% de les respostes cadascú.

Il·lustració 20. Modalitat del treball abans, durant i després de la pandèmia.

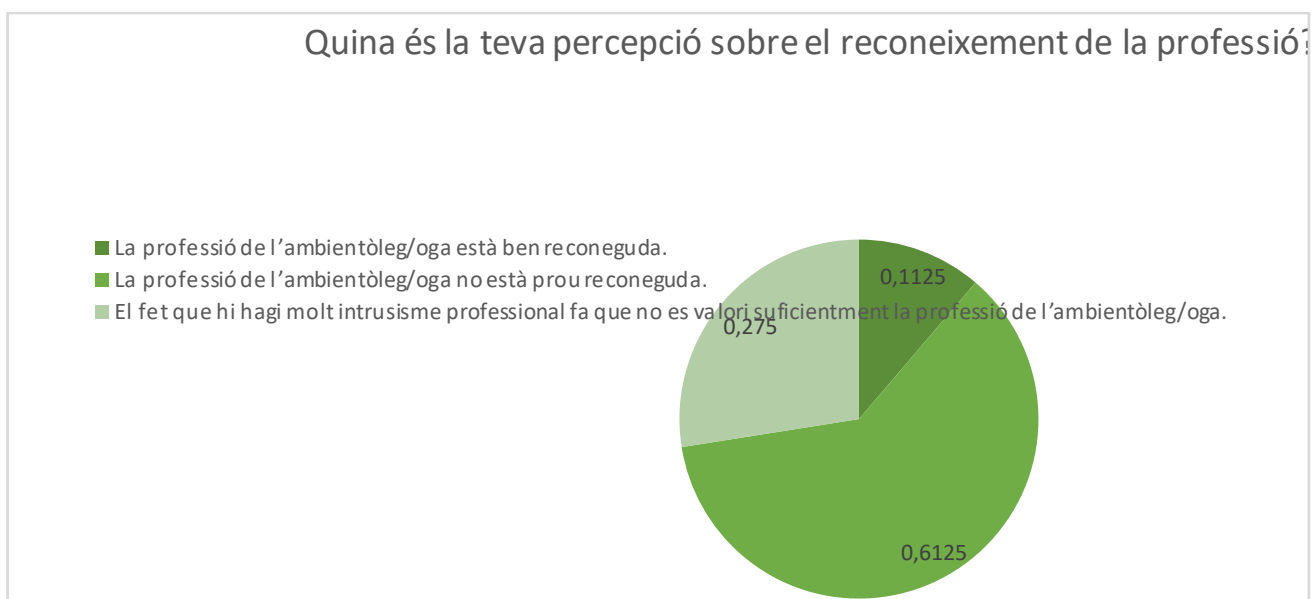
6. Reconeixement i el futur de la professió

6.1. Reconeixement de la professió

Una altra de les novetats de l'enquesta laboral de l'any 2020 va ser la pregunta sobre la percepció del col·lectiu sobre el reconeixement de la professió de l'ambientòleg o ambientòloga.

Només un 11% van considerar que la professió està ben reconeguda.

El 61% van respondre que la professió no està prou reconeguda i el 28% van indicar l'intrusisme professional com a causant de la insuficient valoració dels ambientòlegs i ambientòlogues.

Il·lustració 21. La percepció de les enquestades sobre el reconeixement de la professió.

6.2. El futur de la professió

Finalment, es va preguntar com s'imaginava el futur de la professió de l'ambientòleg o ambientòloga. Es van rebre un total de 152 respostes.

Hi va haver 3 idees recurrents:

- Les problemàtiques ambientals haurien de fer que el perfil professional d'ambientòleg o ambientòloga guanyés presència.
- A la professió li falta reconeixement professional i remuneració.
- No hi ha una posició professional definida, fet que afavoreix la intrusió professional i la competència amb altres professions.

Dintre d'aquestes temàtiques es destaquen els següents aspectes:

- Cal un increment de la professionalització. Una formació més específica permetria millor entrada a posicions de treball.

- La diversitat de graus específics (ex: biologia ambiental...) atomitzen el sector i dificulten la recerca de llocs de treball.
- A causa de requeriments específics (ex: dret a signar projectes tècnics) es perden llocs de treball davant d'altres professionals, tot i que per formació es podrien assumir.
- Els següents sectors es perceben com a potencials: Auditoria, assessorament estratègic, màrqueting, RSC i educació ambiental.
- Seria interessant incrementar la vinculació amb sectors tecnològics, sector digital, cadenes de subministrament, etc.

Un gruix important de comentaris no es mostren esperançats amb la perspectiva de futur si no hi ha un increment del reconeixement professional.

Un altre punt a destacar és la necessitat de reformular la formació universitària.

Finalment, es destaca per part dels participants de l'enquesta la part vocacional de la professió de l'ambientòleg o ambientòloga.